

IZIDOR KRŠNJAVI, djelo F. Quiquereza. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (katalog), Zagreb 1885; *Kućna industrija na budimpeštanskoj izložbi*, Glasnik Društva za umjetnost i umjetni obrt, 1886, 1; *Gradeni narodni stil*, ibid., 1888, 1; *Regulaciona osnova grada Zagreba*, ibid., 1888, 2; *Prilozi Historiji salonitanskej Tome arciđakona spljetskoga*, VjZA, 1900; *Ein Nachwort zu dem Studium über die Historia Salonitana*, ibid., 1902; *Die kroatische Kunst*, u djelu: *Die Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*, Wien 1902; *Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba*, HK, 1905; *Kolo hrvatskih umjetnika – popratno slovo*, Zagreb 1906, 1; *Prilog povijesti savremene hrvatske umjetnosti*, Zagreb 1912; *Počeci umjetnosti u Hrvatskoj*, Nova zora, 1925, 42–43; *Autobiografija*, Vijenac, 1927, 5; *Zapisci I–II*, Zagreb 1986.

LIT.: V. Lunaček, Iso Kršnjavi, Obzor, 6. III. 1927. — Lj. Babić, Umjetnost kod Hrvata u 19. stoljeću, Zagreb 1934. — V. Kušan, Likovna djela u zgradi ministarstva nastave, Zagreb 1942. — Z. Posavac, Filozofija u Hrvatskoj 19. stoljeća, Praxis, 1967, 3. — V. Tartaglia-Kelemen, Pisma Izidora Kršnjavog 1874–1878. godine, Radovi Arhiva JAZU, 1973, 2. — O. Maruševski, Kako je Kršnjavi vidio Zagreb, Oko, 30. XII. 1976. — V. Tartaglia-Kelemen i D. Schneider, Izidor Kršnjavi (katalog), Našice 1977. — O. Maruševski, Kršnjavi i Bollé, ŽU, 1978, 26–27. — Z. Posavac, Hrvatska estetika u doba Moderne, Mogućnosti, 1980, 2–3. — O. Maruševski, Izidor Kršnjavi i »dnevnik« njegove borbe za profesuru, Radovi OPU, 1981, 7. — T. Maroević, Izidor Kršnjavi, ibid., 1981, 7. — O. Maruševski, Iso Kršnjavi kao graditelj, Zagreb 1986. — Ista, Školski forum Ise Kršnjavog, Zagreb 1992. — Slikar Iso Kršnjavi (katalog), Zagreb 1993. O. Ma.

KRUHEK, Milan, arheolog (Zamlača kraj Varaždina, 28. XII. 1940). Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1969), doktorirao tezom *Obrambena arhitektura Hrvatske i Slavonske vojne krajine u Hrvatskoj u XVI. stoljeću* (1989). Radio u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, potom u Povijesnome muzeju Hrvatske u Zagrebu. Od 1991. radi u Institutu za suvremenu povijest u Zagrebu. Istražuje spomenike materijalne kulture feudalizma, posebno krajišku fortifikaciju i stambenu arhitekturu.

BIBL.: Ivanić-grad, prošlost i baština (s M. Kolar-Dimitrijević), Bjelovar 1978; *Postanak i razvoj tvrđave i grada Karlovca*, u zborniku: *Karlovac 1579–1979*, Karlovac 1979; *Stari gradovi i utvrđenja u obrani Karlovca u XVI i XVII stoljeću* (sa Z. Horvatom), ibid., Karlovac 1979; *Martin Gambon i prvi graditelji Karlovca*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1980; *Stari glinski gradovi i utvrde*, ibid., 1987; *Obrambene utvrde Senjske kapetanije u 16. stoljeću*, Senjski zbornik, 1990; *Stari gradovi i feudalni posjedi na području općine Dvor na Uni*, Zbornik radova Dvor na Uni, 1991; *Graditeljska baština karlovačkog Pokuplja*, Karlovac 1993. R.

KRUPA, manastir u Bukovici, S Dalmacija. Osnovao su ga vjerojatno bos. kaluderi koji su bježali pred Turcima (1642). Na manastirskim zgradama očuvani su gotički prozori; crkva je jednobrodna građevina s okruglom kupolom. U crkvi se ističu bogato rezbarene carske dveri, zbirka ikona iz XVII. i XVIII. st. (većinom djela kretske-venecijanske škole), te srebrni predmeti iz XVIII. st. venec. podrijetla. Bogata knjižnica stradala je u II. svj. ratu.

LIT.: B. Strika, Dalmatinski manastiri, Zagreb 1930. — D. Medaković, Srpska umetnost u sevojnoj Dalmaciji, Muzeji (Beograd), 1950, 5. — A. Skovran, Umetnički spomenici manastira Krupa, u zborniku: *Manastir Krupa 1317–1967*, Beograd 1968. N. B. B.

KRUPA, Alfred, slikar (Mikołów, Poljska, 22. VII. 1915 — Karlovac, 16. X. 1989). Diplomirao na Akademiji u Krakovu 1937. Bio je lik. pedagog u Krku i Karlovcu (do 1971). Slika ulja i akvarele s motivima iz Karlovca i okolice, intimnih i lirskih ugođaja (*Motiv s Mrežnice*, 1959; *Pjeskari na Kupi*, 1962; *Čamci na Kupi*, 1983). Crteži su mu pretežno dokumentarnoga značaja. Samostalno izlagao u Zagrebu, Karlovcu, Krku, Ozlju, Dugoj Resi, Ogulinu, Vrginmostu i Beogradu.

LIT.: J. Baldani, Alfred Krupa (katalog), Karlovac 1983.

Ž. Sa.

KRUPAČE, selo S od Karlovca, s prapov. nekropolom kulture polja sa žarama iz X. i IX. st. Očuvane su žare, keramičke posude te nešto brončanoga nakita.

LIT.: K. Vinski-Gasparini, Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj, Zadar 1973.

KRUPIĆ, Petar, zlatar (Zagreb, XVI. st.). Spominje se u dokumentima 1548–91. God. 1577. pozlatio je čašu koju je gradska općina poklonila za svadbeni dar Jurju Zrinskom. Poznat i kao lik iz romana »Zlatarovo zlato« A. Šenoe.

LIT.: I. Bach, Zagrebački zlatari petnaestog i šesnaestog stoljeća, Iz starog i novog Zagreba, IV, Zagreb 1968, str. 51.

KRUŠLIN, Mihovil, slikar (Ključ, 4. IX. 1882 — Laduč kraj Zagreba, 5. VI. 1962). Prve pouke dobio je od slikara J. Bužana. Završio je Višu školu za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu 1911 (M. Cl. Crnčić). Sudjelovao pri slikanju jednoga krila Crnčićeva triptiha *Pogled s Plasa* (1909). Usavršavao se u Parizu i Italiji. Slikao motive s Jadrana, iz Posavine, Zagorja, Like i Gorskoga kotara (*Zima, Kraj Save, Mokrice, Tunera, Mali Lošinj*). Nastavio je tradiciju akademskoga realizma, obogaćenu neposrednim promatranjem prirode. Važni su njegovi akvareli lirskih ugođaja i profinjenih tonskih suglasja (*Šumarak, Savski vrhik, Krk*). Samostalno je izlagao u Zagrebu od 1910. Sudjelovao na izložbama »Lade« u Zagrebu 1912. i 1920. te Osijeku 1921. Retrospektivne izložbe priređene su mu u Brdovcu 1976. i u Zagrebu 1982.

LIT.: A. G. Matoš, Krušlinova izložba, Hrvatska sloboda, 1911, 248. — M. Hanžeković, Slikar koji osjeća boju, Hrvatska danica, 1937, 13. — V. Maleković, Slikar poetičnog kulta flore, Vjesnik, 9. X. 1969. — M. Pušić, Život i djelo Mihovila Krušlina (katalog), Brdovec 1976. — V. Maleković, Renoir našeg krajolika, Vjesnik, 4. I. 1983. R.

KRUŽIĆ-UCHYTIL, Vera, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 24. IV. 1930). Diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1955, doktorirala 1964. tezom o V. Bukovcu. Od 1956. radi u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, gdje je od 1986. znanstvena savjetnica. Objavljuje monografije i studije o hrv. slikarstvu na prijelazu stoljeća i o stilskom namještaju; autorica je izložaba i kataloga izložbi.

BIBL.: Frano Šimunović, Zagreb 1958; *Vlaho Bukovac*, Zagreb 1968; *Djela Celestina Medovića na Pelješcu* (katalog), Zagreb 1971; *Vlaho Bukovac u rodnom kraju*, Dubrovnik, 1972, 1–2; *Kabinetski ormarići 17. stoljeća* (katalog), Zagreb 1976; *Mato Celestin Medović*, Zagreb 1978; *Renesansni namještaj*, Zagreb 1980; *Barokni namještaj*, Zagreb 1985; *Vlaho Bukovac u Zadru*, Zadarska revija, 1985, 4–5; *Ferdo Kovačević*, Zagreb 1986; *Promjena na Bukovčevoj slici »Razvitak hrvatske kulture«*, Radovi IPU, 1988–89, 12–13; *Prvi nastupi hrvatskih umjetnika na međunarodnoj umjetničkoj sceni od 1896. do 1903. godine*, Peristil, 1988–89, 31–32; *Vlaho Bukovac* (katalog), Zagreb 1988; *Mato Celestin Medović* (katalog), Zagreb 1990. Ma. B.

KRZNARIĆ, Zvonimir, arhitekt i urbanist (Berovo, 2. VI. 1938). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1963 (V. Turina). U Urbanističkom institutu Hrvatske (1965–94) radio na izvadi prostornih planova općina Zadar (1967) i Obrovac (1967); turističkih naselja Babin kuk (1969) i Tučepi (1969), turističke zone Petrčane–Diklo (1970); urbanističkih projekata stambenoga naselja Zeleni dol u Zagrebu (1972), lječilišta u Daruvaru (1975) i Lipiku (1977), marine u Gružu (1990, s D. Milasom, I. Domijanom) te nacionalnoga svetišta u Mariji Bistrici (1993). S M. Salajem izradio projekte hotela u okviru hotelskoga sistema Slavonije (1975–77, Slavonski Brod, Vinkovci, Vukovar, Daruvar, Lipik). Realizirane su mu zgrade autobusnoga kolodvora u Derventi (1969), dječjeg vrtića u Zelini (1970); stambenoga niza (1973), Nacionalne i sveučilišne biblioteke (1979–94, s M. Hrčićem, D. Manceom, V. Neidhardtom) i Krematorija (1981–85, s M. Hrčićem, D. Manceom) u Zagrebu. Istančan osjećaj za intervencije u prostoru uočavaju se osobito pri uređenju interijera (Galerije »Mala«, 1987. i »Studio D«, 1989; knjižara »Stjepan i Marija Radić«, 1992; restoran »Paviljon« u Umjetničkome paviljonu, 1993. u Zagrebu). — Sudjelovao je na natječajima za regulaciju

M. KRUŠLIN, *Pogled na Zagreb*, Zagreb, Moderna galerija

Tkalčičeve ul. u Zagrebu (1966, I. nagrada, s M. Kollenzom), novoga centra Karlovca (1979, I. nagrada, s M. Hrzićem, D. Manceom, V. Neidhardtom), za rješenje bloka Jukićeva – Savska (1984, II. nagrada s M. Hrzićem i D. Manceom), urbanističko rješenje platoa Pila i Ploča u Dubrovniku (1990, I. nagrada s D. Milasom, D. Manceom i M. Salajem).
 LIT.: A. Pasinović, *Istrgnuti smisao*, ČIP, 1973, 243. – Ž. Čorak, *Umrijeti u Zagrebu*, ibid., 1986, 398. – *Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985*, 1986, 196–199. – Urbanistički institut SR Hrvatske 1947–1987, Zagreb 1987. – *Krematorij Mirogoj*, Zagreb 1987. – Z. Jurić, *Hrvatska arhitektura 80-ih godina*, *Arhitektov bilten* (Ljubljana), 1988, 97–98. – *Isti*, *Arhitekti Marijan Hrzić, Zvonimir Krznarić, Davor Mance* – između kasne arhitekture internacionalnog stila i akademske memorije neoklasicizma (katalog), Zagreb 1991. – I. Maroević, *Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina*, *Radovi IPU*, 1992, 16. – Lj. Domic, *Zvonimir Krznarić, Kontura* 1993, 17–18. – M. Šigir, *Životna injekcija Umjetničkom paviljonu*, ibid., 1993, 20.

J. M. M.

KUBA, Ludvig, slikar i muzikolog (Podčbrady, Češka, 16. IV. 1863 – Prag, 20. XII. 1956). Slikarstvo je učio na akademijama u Pragu i Münchenu (A. Ažbè). U Bosnu je došao 1892. radi slikanja i proučavanja narodnoga glazbenog stvaralaštva. Radio je u ulju i akvarelu u plenerističkoj maniri vedute, krajolike, portrete i žanr-prizore iz Hrvatske i susjednih zemalja. Suradivao je u »Nadi« (1894–1903).

LIT.: H. Dizdār, *Češki melograf i slikar Ludvig Kuba i njegov rad u Bosni*, *Glasnik Arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine*, 1964–65, 4–5.

R.

KUBIZAM, smjer u eur. slikarstvu koji se pojavio oko 1907. u Francuskoj (P. Picasso, G. Braque). Za razliku od impresionističke opsjednutosti bojom i svjetlom, kubisti (pozivajući se na Cézannea) racionalnim i metodičnim postupkom grade čvrsto modelirane figure i egzaktan prostor, ističući trodimenzionalnost predmeta i geometrijsku određenost linija. Posebnu je važnost za kubiste imao studij crnačke plastike, koja im je otkrila snagu i izražajnost jednostavnih, sažetih oblika. Utjecaj toga smjera osjetio se i u razvoju kiparstva i arhitekture prvih desetljeća XX. st. U nas

nije bilo kritičke svijesti o kubističkoj poetici, nego se stil usvajao ponajprije intuitivno. Naši su slikari do kubizma dolazili uglavnom tragom Cézanneove umjetnosti, čiji se utjecaj osjeća već unutar tzv. münchenškoga kruga, a posebice u djelu M. Kraljevića poslije njegova dolaska u Pariz 1911. Slikar V. Foretić boravi u Parizu 1902–14, prijateljuje s Arhipenkom i Zadkinom i objavljuje kubističke karikature u listu »Mercure de France«. U nas je o kubizmu najranije pisao B. Lovrić. Prije I. svj. r. u Parizu je boravila i dubrovačka slikarica Helena Dorotka, koja je (s M. Wasilleff) držala neko vrijeme »otvoreni atelje« na Montparnasseu, u koji su 1913–14. zalazili Léger, Delaunay, Matisse, Picasso i Van Dongen. Dorotka je tih godina s franc. i rus. kubistima izlagala u Moskvi. Rani crteži M. Tartaglie (»Fetiš«, »Dva akta«) izdvojeni su pokušaj sinteze utemeljene na kubizmu. Premda se ne može dovesti u vezu s kubističkom metodom, umjetnost »medulicevac« po nekim osnovnim obilježjima (konstrukcija ploha u volumenu, zatvoreni oblik, komponiranje masama i istaknuta plastičnost) pojavljuje se ne samo kao element plastičnoga sustava kipara (I. Meštrović) nego i slikara (M. Rački, T. Krizman, V. Becić, J. Kljaković), a utjecala je na morfologiju hrv. »kubokonstruktivizma«. To je bilo vidljivo na izložbama Proljetnoga salona krajem drugoga i poč. trećega desetljeća u djelima M. Tartaglie, V. Gecana, J. Mišea, M. Trepšea i V. Varlaja. U Pragu, koji je bio drugo važno središte kubizma, boravili su u razdoblju 1915–24. kraće ili dulje vrijeme M. Uzelac, V. Varlaj, V. Gecan, M. Trepše, K. Ružička, O. Postružnik te I. Režek.

Utjecaj kubističkih teorija na naše umjetnike osobito je snažan u trećem desetljeću, kada se znatan dio slikarskoga pomlatka orijentirao na pedagogiju koja je akademizirala kubistička iskustva. U Akademiji A. Lhotea u Parizu povremeno borave S. Šumanović (1920/21. i 1925–28), O. Postružnik (1924/25), S. Glumac (1925/26), S. Aralica (1926/27),

Z. KRZNARIĆ, M. HRZİĆ i D. MANCE, *Krematorij u Zagrebu*

